

esetben, mint azt a valószínűségi számítás sejteni engedné. A jelentés tehát a telepathia lehetősége mellett foglal állást.

Természetesen az itt felsoroltak korántsem merítik ki még a congressus működésének teljes anyagát, melyben ezúttal túlnyomólag a németek vettek részt, mint a hogy Londonban az angolok, Párisban a francziák szerepeltek tekintélyesebb számmal. Az 1900-ik évre *Ribot* és *Richet* elnöklete alatt Párisba kitűzött közelebbi congressus szervezetével szemben azonban már is általános az óhaj, hogy annak szorosabban egységes jellege biztosíttassék s egy szervező bizottságra ruháztassék rá a tárgyszerű megállapításának a feladata. Szerintünk sem fér semmi kétség ahhoz, hogy ha a congressus magas tudományos és gyakorlati feladatainak meg kíván felelni, akkor a tanácskozásnak nagyobb tért kell juttatnia keretében, s különösen arról kell gondoskodnia, hogy egyes fontosabb kérdések megvitatása körül összpontosítsa az érdeklődést, melyek napirendre tűzve, tájékozással szolgáljanak a kifejlendő viták egész menetére.

—ó—

* * *

„*A magyar nemzet története*“ millenniumi kiadásának IV. kötete hagyta el a sajtót *Szilágyi Sándor* szerkesztésében, az „Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat“ kiadásában.

Ez a kötet, mely ép oly díszes és izléses kiállítású, mint az előbbiek, az 1440-től 1526-ig terjedő időszakot, a Hunyadiak és Jagellók korát foglalja magában, *Fraknói Vilmos* tollából. „A középkor alkonya és az újkor hajnala az a nyolczvanhat esztendő“ — mint a jeles történettudós írja — s telve a legjelentősebb eseményekkel, melyek a történet-philosophiai látkör elé tág mezőket nyujtanak, a történetkritikai felfogást erős próbára teszik. Ennek a nagy feladatnak Fraknói rátermett egyénisége teljesen meg is felel, mélyreható tekintete vizsgálni tudja az események rejtett rugóit, elmélyedni képes azok elmosódó hátterébe, s a kép, melyet így tár elénk, teljes plastikájában, minden oldalról megvilágítva mutatja be hazánk dicsőséges korszakát, a keresztény civilizatio hősiességét, a humanismus szellemének diadalát a középkor felett. A kornak ezen culturális jellemzése egy tekintélyes részét foglalja el a kötetnek s magvas

eszmékben, philosophiai lendületben gazdag. Senki sincs ezt úgy megírni hivatva, mint a tudós főpap, kinek e korbéli monographikus munkái, önálló kutatásai oly nagy és becses anyagát hordták össze a Mátvás-kori diplomatia történetének. Nemesak a nyelv és irodalom, az egyházi és városi élet, de a műipar is hivatott tolmácsolót, vonzó és szeretetteljes ismertetőt talál a Fraknói tollában.

Mutatja ezt az a pompás monographia, mely a kötetet bezárja „Az ötvösség Magyarországbán“ czímmel. Ebben a legrégibb magyarországi ötvösökről, a régi zománcz-technikáról s a magyarországi egyházak kincseiről emlékezik Fraknói oly szakavatottsággal s oly élvezetes előadással, mely a száraz tárgyba valódi életet lehel. Természetesen e fejtegetésekhez a magyar ötvösség remekei is sikerült reproductiókban járulnak, így a nagy-disznódi szentségmutató, Thúz Osváth pásztorbotja, Bakócz Tamás mellkeresztje, olajtartó szarú stb.

Becsesek az ez időbeli magyar nyelvre vonatkozó fejtegetések is, továbbá a Corvinák ismertetése, Verbőczy jellemrajza stb.

Ez utóbbi neve a jogtudományban ép úgy, mint Vitéz Jánosé a rhetorikában, Janus Pannoniusé a költészetben. ha nem is oly nagy nevek, mint a minőkkel ugyanez időben Olaszország kérkedhetett, de ugyanazon eszmék szolgálatában, ugyanazon aspiratiók uralma alatt állottak, melyek az olaszországi renaissance-ot megalkották és az újkor szellemének tartalmát képezik.

Az angol Lymonds, a renaissance egyik legavatottabb történetírója, a nemzetek lampadophoriájának (fáklyaversenyének) nevezi azt a látványt, a mit az emberiség művelődésének története nyújt. a mikor az antik műveltség szent tüzeit a haldokló Hellas kezeiből Olaszország átveszi és azután az észak nemzeteinek adja tovább. Az észak nemzetei közt pedig a magyar volt a legelső, mely ezt a tüzet Olaszországtól átvette, hogy lángját szorgosan élesztve, fényének terjesztésében hathatósan közreműködjék.

Azonban jól ítéli meg Fraknói a nemzetek geniuszában megnyilatkozó törvényt, midőn azt mondja, hogy az a lendület, a mit az új eszmények, a műveltség és ízlés fejlődése a szellemi életnek kölcsönöztek, miként Olaszországban, úgy hazánkban

sem bizonyult képesnek, hogy a nemzet politikai hanyatlását, az ország feldarabolását, az idegen befolyás uralomra jutását feltartóztassa. „A nemzeti élet talajából sarjadzó eszmék és vágyak hatalmának volt fentartva — írja ő — az a hivatás, hogy Magyarországot az enyészettől megóvja, állami önállóságát biztosítsa és politikai súlyát visszaállítsa.“

Ez a mély erkölcsi tanulság az, melyet a magas látkörű szerző levezet az események előadásából, s szebben, igazabban nem lehetne ítéletet mondani egy oly kor felett, melynek lénye, ragyogása, bármily világraszóló volt is, azért mégis inkább egy rendkívüli egyéniséghez volt kötve, semmint a társadalmi erők szabad működéséhez, mely az emberi civilizációnak biztosabb alapja a legnagyobb geniusoknál és legdicsebb nemzeti hőskönlél.

n—r.

* * *

A magyar büntetőjog kézikönyve. Irta dr. *Fayer* László. két kötet. A Franklin-társulat kiadása. 1895—1896.

A magyar büntetőjogi irodalom figyelemreméltó művel gazdagodott, midőn *Fayer* elhatározta magát, hogy egyetemi előadásait rendszerbe foglalván, a szakköröknek és a jogtanuló ifjúságnak kezeibe egy oly munkát ad, mely úgy tudományos, mint tanulmányi szempontból teljes mértékben megfelel a legtúlzottabb követeléseknek is. E művet határozottan nyereségnek kell nyilvánítanunk a büntetőjogi szakirodalomra nézve, a melynek egyéb művelői is szintén csak elismeréssel adózhatnak a nagyszabású, hatalmas apparátussal megírt munka iránt.

Fayer klasszikus büntetőjogász; a Lombrozo-iskola szélsőségeitől ép úgy megóvja magát, mint a régi iskola elfogultságaitól. Egész művén bizonyos mérséklés vonul végig, mely megóvja attól, hogy bármelyik irányban is túzásba essék. Tárgyát dogmatikailag adja elő; teszi ezt azért, mivel, mint előszavában kifejti, „nekünk nem szabad oly madártávlatból tekinteni a magyar büntetőtörvénykönyvet, mint a hogy tekintették a német büntetőjogi írók, de különösen a történeti iskola hívei, a particularismus törvénykönyveit“.

Munkájának bevezető része a büntetőjog historicumával s a büntetőjogi elméletekkel foglalkozik. Oly rövid és mégis annyira megkapó vázlatát a magyar büntetőjog fejlődésének alig